



Om ekonomiska kriser och hur vi hanterar dem

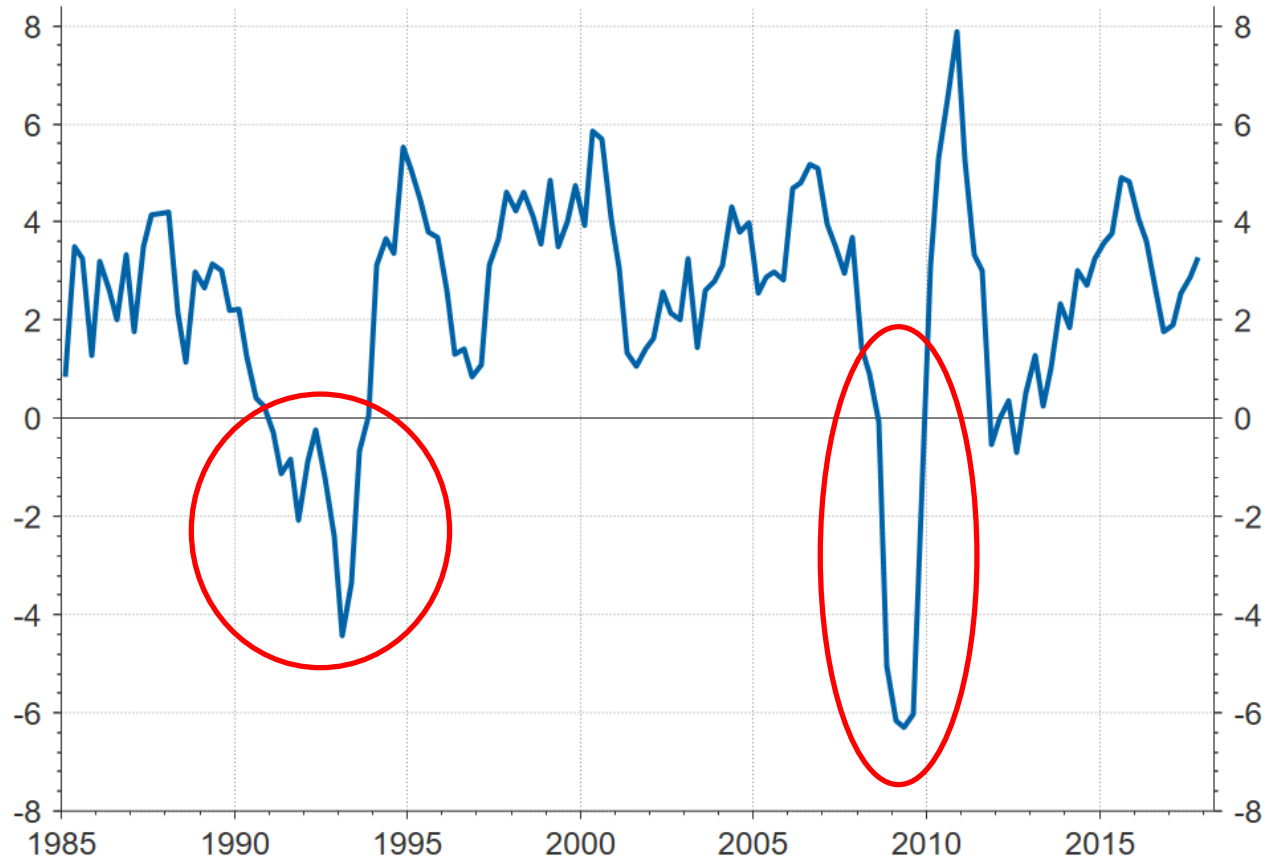
Hans Lindblad

Riksgäldsdirektör

Industrisamtal, 3 maj 2018

Kriser kommer och går

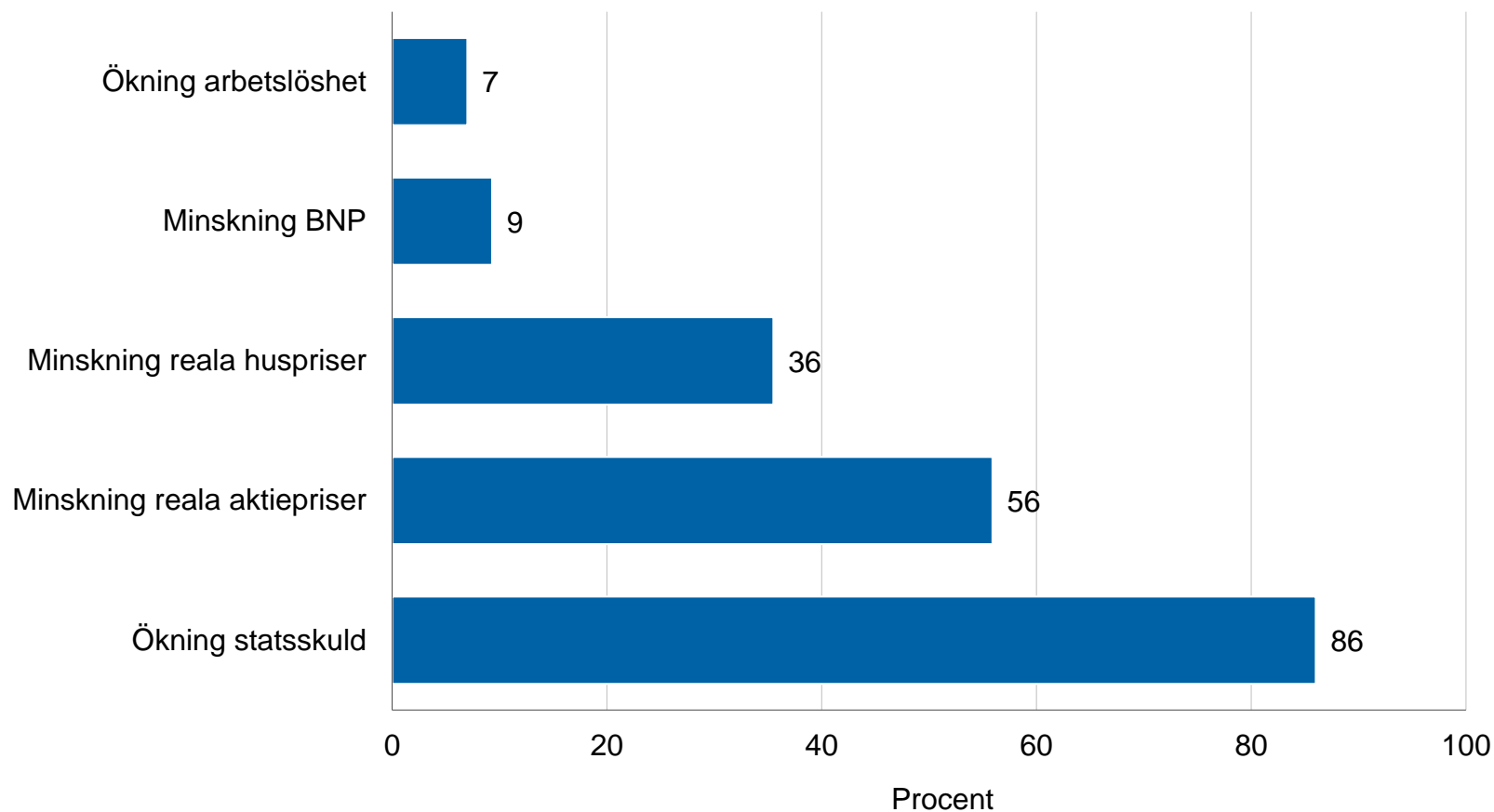
BNP, årlig procentuell förändring



Source: Thomson Reuters Datastream

Kriser kostar

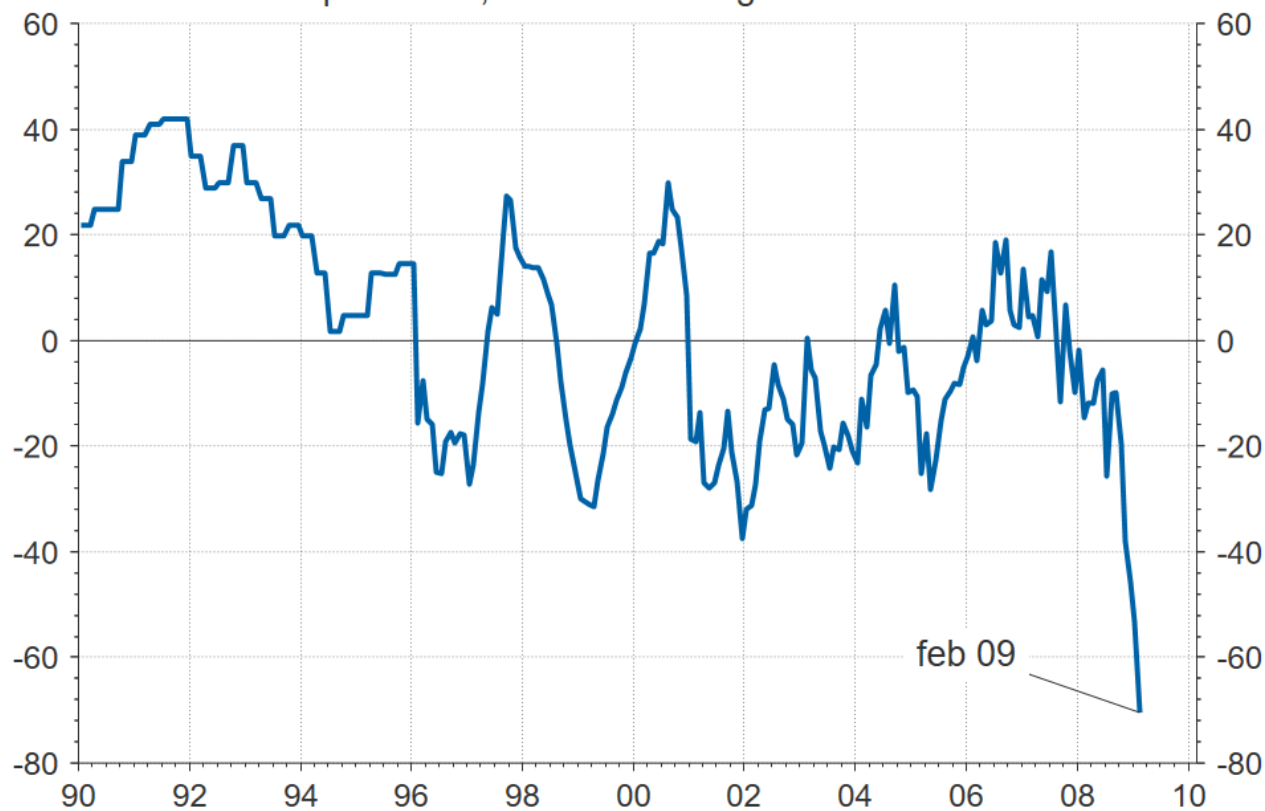
Genomsnittliga effekter av en kris enligt Reinhart och Rogoff (2009)



Stor osäkerhet om krisens djup och längd

Nattsvarta utsikter för exportindustrin i början av 2009

Exportordrar, omdöme om läget i orderboken



Källa: Thomson Reuters Datastream

Finansiell stabilitet

- Vi gick in i krisen 2008
 - Utan ramverk
 - Men med tydlig historia och inriktning (tex. ta över banker och ”straffa” ägarna)
- Fokus för de omfattande åtgärderna
 - Säkra stabiliteten, systemets funktion och allmänhetens förtroende
 - Värna skattebetalarna
 - Undvika *moral hazard*
- Åtgärderna kom från flera myndigheter
 - Regeringen, Riksgälden, Riksbanken
- Såväl konventionella som okonventionella åtgärder behövdes (i urval)
 - Riksbankens likviditetsfacilitet
 - Riksgäldens nödemission av statsskuldväxlar och garantiprogram
 - Regeringens garantiprogram
 - Stöd internationellt (tex. till Island och Lettland)
 - Stöd företagens finansiering
- Kris = tidsbrist, ”När det är kris är det kaos”

Stort antal åtgärder de senaste 10 åren



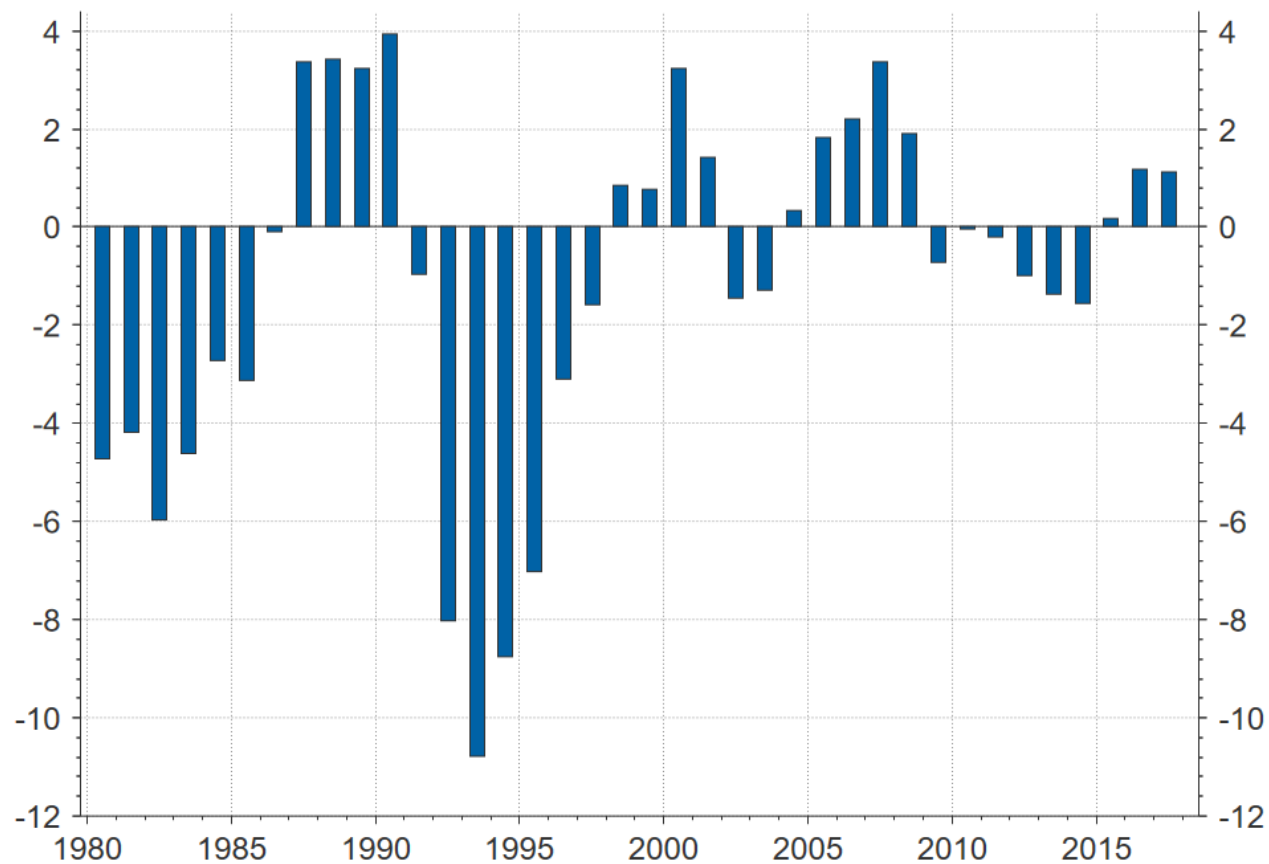
Trovärdighet för offentliga finanser avgörande

Det finanspolitiska ramverket

- Överskottsmål för den offentliga sektorns finansiella sparande
 - Infördes 2000
 - Regeringen är skyldig enligt lag att lämna ett förslag till mål och redovisa hur målet uppnås
- Utgiftstak för staten
 - Infördes 1997
 - Obligatoriskt att föreslå utgiftstak för det tredje tillkommande året
 - Riksdagen fastställer utgiftstaket
- Det kommunala balanskravet
 - Varje kommun och landsting ska budgetera för ett resultat i balans
 - Om en kommun eller ett landsting i efterhand uppvisar ett underskott ska avvikelser återställas inom tre år
 - Kommuner och landsting ska enligt kommunallagen även ha god ekonomisk hushållning
- Stram budgetprocess
 - Budgetprocessen reformerades i mitten av 1990-talet
 - Medelfristig budget med uppifrån och ned-perspektiv
 - Olika utgifter ställs mot varandra och prövas utifrån ett på förhand fastställt ekonomiskt utrymme som ges av utgiftstaket och överskottsmålet

Offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP



Källa: Thomson Reuters Datastream

Utmaningarna för finanspolitiska åtgärder

- Det finns ingen "simple fix", men det är bråttom
- Devisen "timely, temporary and targeted"
 - en illusion av precision och kontroll
 - *Timely* – svårt i normala tider, nära nog irrelevant och omöjligt i en kris
 - *Temporary* – när, exakt, ska åtgärder dras tillbaka?
 - *Targeted* – delvis rätt, men riskerar leda till för "smala" åtgärder, vill ha bredd och effekt
- Vad bör då vägleda?

Utformning av finanspolitiska åtgärder

Vad bör vägleda?

- Värna hållbara offentliga finanser
- Tydlig kommunikation
- Upprätthålla förtroendet för det offentliga kontraktet
- Rimlig fördelningsprofil, acceptans viktigt
 - Inte gynna bankdirektörer på låginkomsttagares bekostnad

Fokus: strukturellt riktiga åtgärder som

- Stimulerar utbudet av arbetskraft (jobbskatteavdrag, utbildningsåtgärder mm.)
- Stimulerar efterfrågan och efterfrågan på arbetskraft (ROT)
- Motverkar att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer
 - Korttidsjobb (med urskiljning)
 - Uppskjuten arbetsgivaravgift
 - Integration
- Har snabbt genomslag
- Inte hindrar nödvändig strukturomvandling

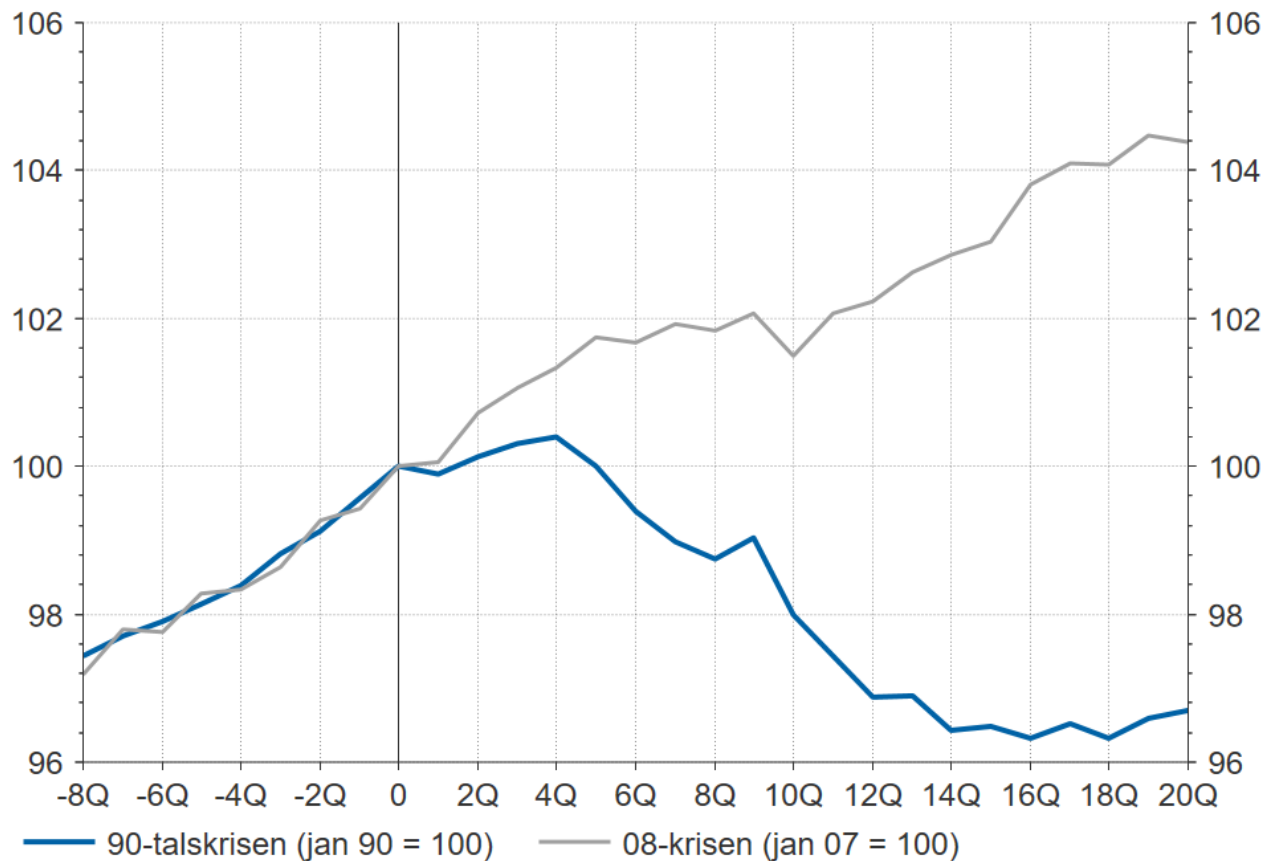
Alltså:

~~Timely, temporary och targeted~~

Strukturellt riktiga åtgärder som är robusta och snabba

Strukturåtgärder lönar sig

Arbetskraftens utveckling under två kriser

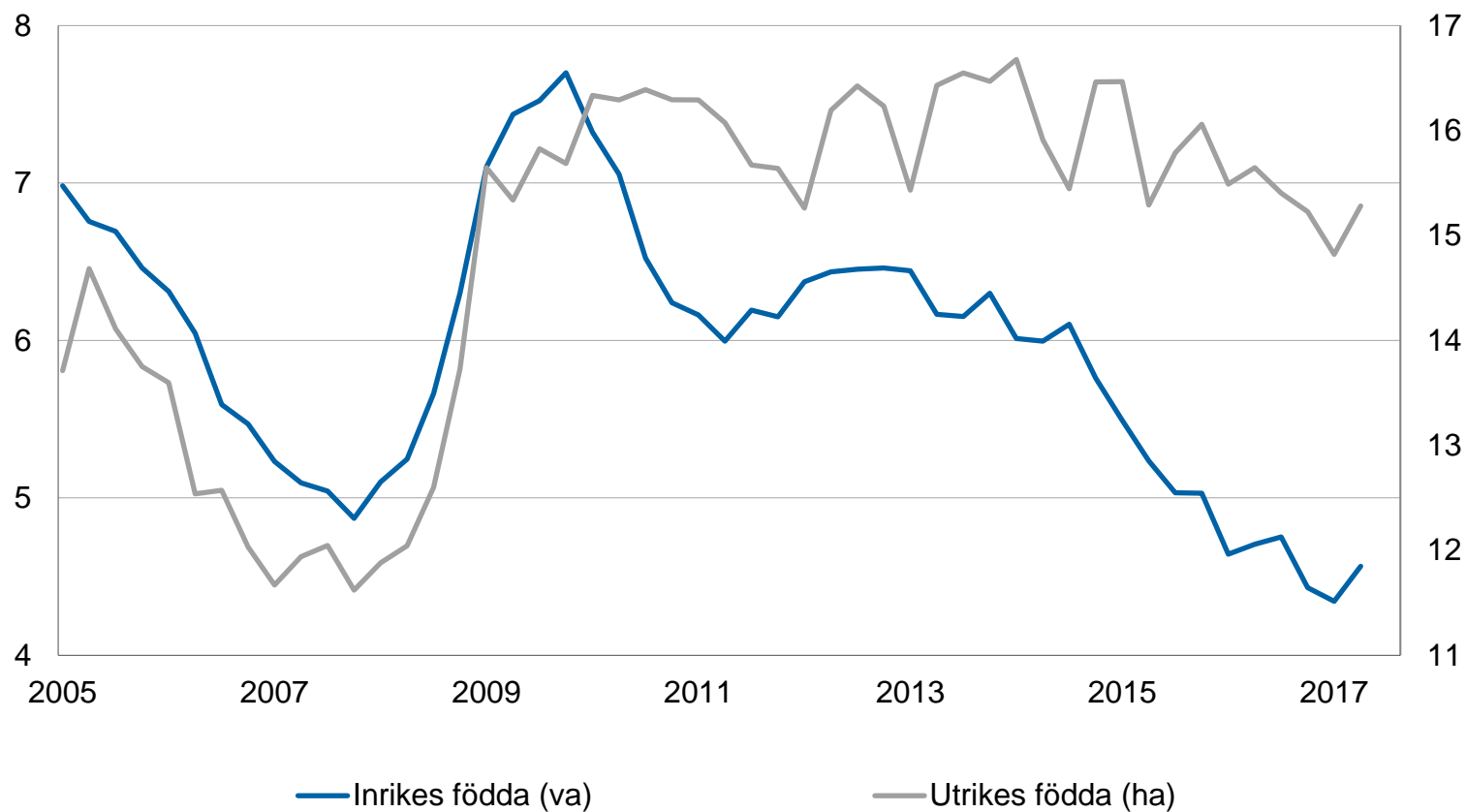


Källa: Thomson Reuters Datastream

Stor skillnad i arbetslöshet

Procent av arbetskraften

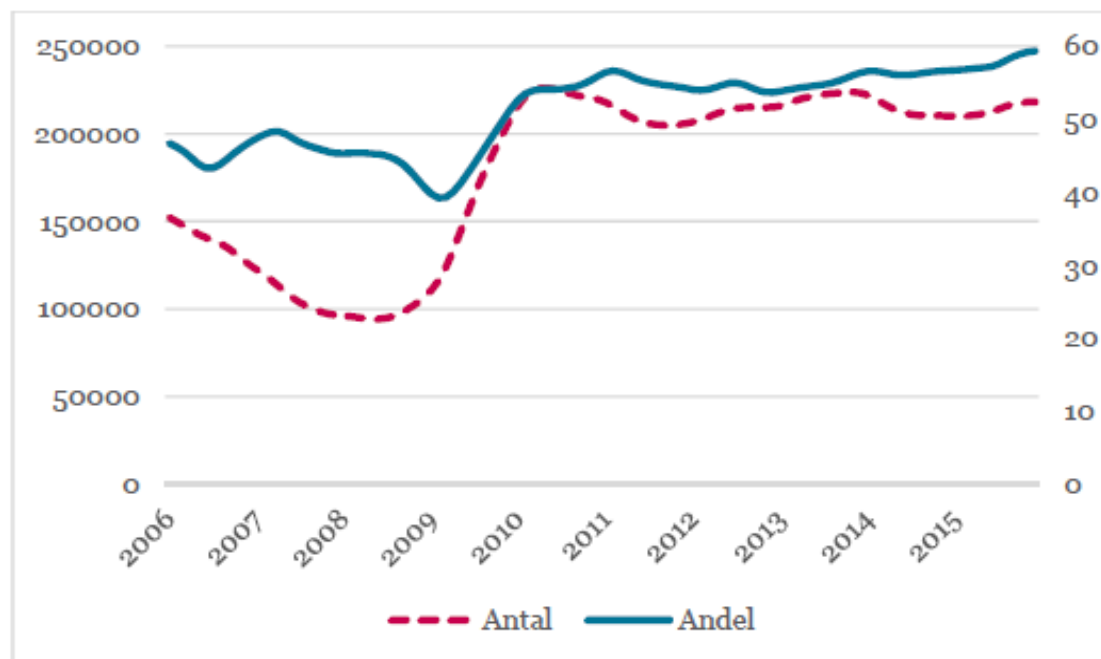
Procent av arbetskraften



Tendenser till persistens måste brytas

Utveckling av långtidsarbetslösa efter senaste krisen

Figur 2.7 Antal långtidsarbetslösa (vänstra axeln) och långtidsarbetslöshet som andel av arbetslösa (högra axeln) 16–64 år, trendade månadsdata, 2000–2015.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Vad ska vi ta med oss till nästa kris?

- En liten öppen ekonomi bör vara väl rustad
- Vad har vi idag
 - Fungerande budgetramverk
 - Starka offentliga finanser
 - Ramverk för finansiell stabilitet
 - Stabilt finansiellt system
- Vad innebär det för dagens situation?
 - Värna befintliga, fungerande strukturer
 - Fortsätta utveckla och stärka regelverken
 - Goda förberedelser kan och ska göras långt i förväg
 - Transparens och aktiv kommunikation
- Ledstjärna: en politik som stärker ekonomins grundläggande funktionssätt
 - Strukturellt riktiga reformer
 - Kan användas för att stärka efterfrågan